

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**In Canonem Sacrificii Missae, Vti & reliquas eiusdem
Partes Brevis Ac Lvcv lenta, & ad pietatem vtilis Expositio**

Veken, Frans van der

Coloniae, 1644

Capvt I. De Offertorio

urn:nbn:de:hbz:466:1-9878

CAPVT I.

De Offertorio.

Notum est, quam Missæ partem Offertorium designet. Multi nominis rationem petunt à muneribus, quæ tunc in altari iuxta antiquum morem offeruntur à populo. Alij magis respiciunt ad actionem Sacerdotis tunc præparantis hostiam, varijsq; precibus Deo offerre incipientis. Quam posteriorem opinionem amplector: tum quia magis deseruit scopo pietatis, ad quem præcipuè hoc Opusculum refertur, tum etiam quia verior apparet. Quidquid enim fuerit de prima nominis impositione, quando forsan illæ Sacerdotis preces nondum erant ab Ecclesia institutæ

stitutæ : cùm iam tamen non solum oblatione populari communiore, sed etiam principaliore existant, haud videtur dubitandum, quin saltem moderni vocabuli vsus eas potius spectet. Idem magis declarabunt sequentes Paragraphi.

§. I.

*Quem ob finem institutum Offer-
torium?*

DVplicem finem reperio : vnum imitationem veteris legis, in qua victimæ, priusquam immolarentur, multis cæremonijs dedicari solebant; alterum magisq; præcipuum imitationem Saluatoris nostri **I E S V** Christi. Cùm enim tota Missa, communi consensu fidelium, viua quædam representatio tam vitæ quam mortis Christi existat, non decebat illam partem prætermitti, qua se, etiam ante passionem, Patri suo æterno in hostiam obtulit:

tulit : & quidem frequentissimè, aut potius semper, continuando oblationem sui, quam iam inde à primo suæ conceptionis momento incepit. Teste enim Apostolo *a*, ingrediens mundum ita Patrem allocutus est : *Hostiam & oblationem noluisti, corpus autem aptasti mihi : holocausta pro peccato non tibi placuerunt : Tunc dixi : ecce venio : in capite libri scriptum est de me : ut faciam, Deus, voluntatem tuam.* Ac si diceret : quia video insufficientiam antiquorum sacrificiorum ad Te dignè colendum, & pro peccatis placandum; scio verò me vtrumque præstare posse sacrificio corporis mei, quod eum in finem ex tua voluntate assumpsi : ecce me paratissimum, tam ad illud, quàm ad cætera omnia, quæ Lex & Prophetæ de me prædixerunt. Neque erat ratio, cur ab actu tam heroico unquam desisteret : sciebat namque eum Patri gratissimum esse, adeo vt Apostolus *b*

a Heb. 11. b Ibid.

nostram illi redemptionem ac iustificationem speciatim adscribens, in ea nos voluntate sanctificatos affirmet: nulla quoque necessitas ad eundem subinde intermittendum cogebat, quippe qui non à sensibus & phantasmatis, sed sola scientia per se infusa dependeret, ideoq; pari facilitate in somno atque in vigilia exerceri posset.

Sacerdos itaque hanc Missæ partem aggressurus, illud perfectissimæ oblationis exemplar sibi ante oculos ponat, idque quò melius imiteretur, cæterosq; etiam religionis actus, qui ferè perpetui in sanctissimo hoc Officio occurrunt, maiori fructu obeat, operæpretium erit generalem illorum praxim præmittere.

§. II.

*Quæ praxis servanda in oblatione alijsq;
actibus religiosis?*

Quod sapienter dixit D. Augustinus

nus *a* : *Sacrificium visibile inuisibilis sacrificij esse signum*, illius scilicet spiritualis sacrificij, quo, vt explicat D. Thomas *b*, anima seipsam Deo offert; idem de visibili adoratione, oblatione, alijsque religiosis actibus dici potest: ad hoc enim sunt instituti, vt sub exteriori aliqua forma interiores affectus sibi accommodatos designent. Absque his si fiant, *c corporalem* quidem *exercitationem per se parum utilem* habebunt: sed destituentur illo *Spiritu ac Veritate d*, quibus Patrem à genuinis eius cultoribus adorandum ipsa Veritas pronunciauit.

Idque vt clariùs pateat, ex communi Theologorum doctrina ponere debemus, Religionem esse virtutem, quæ inclinatur ad debitum cultum Deo exhibendum. Cultus autem, siue reuerentia, siue honor diuinus, habet duo: alterum materiale, quod est quoduis

offi-

a l. 10. de Ciuit. c. 5. *b* 2. 2. q. 85. a. 2.

c 1. Tim. 4. *d* Ioan. 4.

officium, de se aptum ad significandum & contestandum, tum existimationem nostram, quæ summæ illi & immensæ Numinis excellentiæ conveniat, tum voluntatem tantæ nos Maiestati, vti par est, subijciendi: alterum formale, quod in exercitio vtriusque illius actus per materialem cultum significati consistit. Id porrò formale est præcipua perfectio, & veluti anima ac spiritus totius religionis: illud est spirituale sacrificium, quod secundùm Augustinum per alterum illud visibile ac materiale significatur: in eo denique sita est Veritas, quam tantoperè in Patris sui adoratione Christus commendat.

Quapropter Sacerdos religiosè sacrificaturus, in primis intellectui proponat infinitam Dei Maiestatem, ac supra nos ac quascunque naturas creatas aut creabiles eminentiam; nunc sub conceptu omnipotentiae, à qua pendet esse creaturarum: nunc sub

con-

conceptu infinitæ sanctitatis, clem-
 tiæ, aliarumq; perfectionum diuina-
 rum: quarum memoriam per se satis
 ingerunt sacræ preces, quas Ecclesia
 præscribit. Proponat autem non per
 simplicem leuemq; apprehensionem:
 sed per verum ac deliberatum iudi-
 cium, ac præsertim fidei, qua multo di-
 gnus quàm per rationem naturalem
 de diuinis sentimus. Deinde voluntate
 concipiat affectum resolutum & effi-
 cacem interminatæ illi Maiestati sub-
 mittendi se in omnibus, cedendo ei v-
 bique, & primas partes deferendo.
 Quod quia respectu diuinæ substantiæ
 difficile nobis non est: (quis enim nisi
 prorsus insanus, suam cum diuina com-
 ponat?) fiat intuitu diuinæ voluntatis,
 quæ eiusdem est perfectionis & excel-
 lentia cum diuina substantia: ideoq;
 parem cultum ac venerationem mere-
 tur. Diuinam igitur voluntatem potio-
 ri semper loco cupiat haberi, quàm
 suam: etiamsi fortunarum, honoris,

vitæq; iacturam facere, aut etiam in cinerem ac nihilum redigi oporteret. Tum denique signum aliquod edat, quo talem animi deliberationem profiteatur.

Porro Ecclesia de signis ad hoc aptissimis per totum Missæ officium abundè prospexit; vt quando iubet Sacerdotem, nunc inclinare ceruicem, quasi paratum ad iugum Domini suscipiendum: nunc iungere manus, ac si reus eas Iudici vinciendas offerret: aliquando genu flectere, vt coram tanta Maiestate se minorem agnoscat. Præcipuè verò idem deuotæ mentis consilium repræsentat ipse actus sacrificandi, quo Sacerdos suam quodammodo obstringit fidem: ita se populumq; Christianum pro solo Dei nutu atque arbitrio paratos vitam ponere, aut in alium quemuis statum conuerti, sicuti ipse præsentem hostiam mactat, aut alium certè in statum immutat.

B. A. At-

Atque hæc in genere dicta ad particulares Missæ preces & cæremonias magis applicabuntur in sequentibus.

§. III.

De præambulis Oblationis, osculo Altaris, ac salutatione populi,

Sacerdos hanc Missæ partem exorditur ab osculo Altaris, magni amoris honorisq; symbolo; tum erga **DEVM**, cui soli Altare dicatum; tum erga corpus & sanguinem Christi, quorum, sub speciebus panis & vini, futurum est mensa. Nisi malis cum D. Thoma & alijs per Altare tibi repræsentari ipsummet Christum: ei que per totum Missæ officium tot oscula reddere, in grati animi significationem, pro illo amoris osculo, quo per Incarnationem naturam sibi nostram desponsans, illud Cantorum desiderium impleuit, *Osculetur me osculo oris sui a.*

Tum

a Cant. 1.

Tum ad populum conuersus, salutatione è sacris Literis petitâ, & à Viris sanctis beatisq; Spiritibus frequentatâ, precatur ei quàm optimè, ac dicit: *Dominus vobiscum*: populus verò salutem reddens, ex Apostolicâ traditione respondet, *Et cum spiritu tuo*. Quæ reciproca salutatio, cùm alijs etiam Missæ partibus conueniat, tum huic præsertim est aptissima; non solum vt diuinæ gratiæ auxilium ad dignè offerendum imploretur: verùm etiam vt hac veluti tesserâ constet mutua inter Sacerdotem populumque concordia, pulsus procul ex animo omni odio, rancore, dissensione, alijsq; sinistris affectibus: Iuxta Domini præceptum a:

Si offers munus tuum ad altare, & ibi recordatus fueris, quia frater tuus habet aliquid aduersum te: relinque ibi munus tuum ante altare: & vade prius reconciliari fratri tuo: & tunc offeres munus tuum. Charitatis quip-

B 2

pe v-

a *Matth. 5.*

pe vſitatiffimum ſignum mutua ſalutatio eſt.

Quam ob cauſam Sacerdos hic aptiſſimè eliciet affectum charitatis erga proximum, quo planè omnibus tam hoſtibus, quàm amicis, bene velit, & ex animo precetur: eo, inquam, animo, quem Angelus Gedeoni *a*, Boos meſſoribus *b*, Propheta victori Aſæ *c*, denique Archangelus Deiparæ *d*, iſdem verbis aliquando teſtati. Pari affectu reſpondeat populus: atque ita ambo mutua inter ſe charitate deuincti vota etiam precesq; coniungant, *fiduciam habentes, quod quidquid petierint, accipient à Deo e*: quemadmodum Chriſti fidelibus alterutrum diligentibus, in Epiſtola S. Ioannis Spiritus Sanctus promiſit.

Hanc verò precum animorumq; conſenſionem profitetur Sacerdos, cum non dicit, *Orem*, neque *Orate*, ſed ſe
cum

a Iudic. 6. b Ruth 2. c 2. Paralip. 15. d Luc. 1. e 1. Ioan. 3.

ta- cum populo coniungendo, *Oremus.*
c a- Ac tandem ad deuotionem accenden-
er- dam ex Scriptura, ac plerumque Psalte-
tam- rio, tanquam diuite omnium piarum
c ex- affectionum thesauro aliquem versicu-
no, lum depromit.

§. IV.

De quatuor modis offerendi.

Verissimè Tridentinum *a*, vbi de
Missæ Sacrificio agit, inde eius
magnitudinem excellentiamque com-
mendat, quod vnicum cum sit, omni-
um tamen veterum sacrificiorum per-
fectionem complectatur. Quotquot i-
gitur in illis inueniebantur differentiæ
hostiarum, quotquot rationes *DEVM*
colendi ac placandi, huic vnico omnes
insunt, velut illorum omnium consum-
mationi & compendio. Hic Sacrifici-
um Propitiatorium pro expiandis pec-
catis, Eucharisticum pro beneficijs
acceptis, Pacificum pro accipiendis,

B 3 hîc

a Sess. 22. cap. 1.

hîc denique Holocaustum, quod purè
latreuticum non nisi in DEI gloriam
cedat, perfectissimè continetur. Ita
in noua lege diuinæ Sapientiæ placuit
tot tamq; differentium hostiarum ex-
teriolem occupationem tollere, & spi-
ritualis fructus abundantia compen-
sare.

Ad hanc veritatem expressè respexit
Ecclesia in oratione quadam, *a* DEVS
qui legalium differentiam hostiarum u-
nus sacrificij perfectione sanxisti: taci-
tè verò eandem insinuauit, quando Sa-
cerdoti sacrificaturo tot præuias obla-
tiones, quibus futurum sacrificium
Deo commendet, formisq; tam diuer-
sis præscripsit.

Quia enim hoc sacrificium verè pro-
pitiatorium est *b*, cuius oblatione placat-
us Dominus, gratiamq; & donum pœ-
nitentiæ concedens, crimina & peccata
etiam ingentia dimittit. Ideo sequen-
tem orationem: *Suscipe sancte Pater,*

ali-

a Dom. 6. post Pent. b Trid. sess. 22, c. 2.

are aliasq; connexas instituit, quibus præ-
am cipue exprimat oblatio pro peccatis.
Ita Sed quia simul est hostia gratiarum &
uit laudis: hinc aliam oblationem subie-
ex- cit, qua Sanctissimam Trinitatem lau-
pi- demus pro collatis beneficijs. Infra
en- eam expendemus, hoc verborum ini-
tio: *Suscipe Sancta Trinitas.*

exit Quia præterea idemmet sacrificium
v s ad nova beneficia à Deo obtinenda in-
v- gentem vim obtinet; idcirco Ecclesia
aci- tertiam in Canone præscripsit: *Tertigi-*
Sa- *tur clementissime Pater*, qua diuinam
ola- pacem, bonaq; tam temporalia, quam
um spiritualia, quæ ad eam conducant, ex-
aer- oremus! Hisce denique non contenta,
pro- quartam, ante Consecrationem, obla-
ca- tionem adiecit, qua vis Holocausti mi-
pæ- rificè exprimitur: quemadmodum
cata cum ad verba Canonis: *Hanc igitur*
nen- *oblationem seruitutis nostræ*, deuentum
ter, fuerit, Deo dante videbitur.

*De prima Oblatione, Suscipe
sancte Pater.*

Hanc Oblationem diximus institu-
tam pro peccatis; idq; eius verba
sufficienter declarant. Dirigitur ad Pa-
trem, non vt est nomen Proprium pri-
mæ Personæ: sed vt toti Sanctissimæ
Trinitati commune, eius erga creatu-
ras rationales potentiam prouiden-
tiamq; designat. Nihil enim hic ad ac-
ceptionem illam notionalem nos co-
git: è contrario autem non in proprie-
tate solius primæ Personæ; sed in titulo
omnibus communi, nempe suprema
excellencia, §. 2. explicata, fundatur de-
bitū supremi cultus, quod creaturæ per
oblationem Sacrificij Deo persoluunt.

Porro adiuncta, *Omnipotens, æterne
Deus, & postea, tibi Deo meo viuo & ve-
ro*, illam Dei excellentiam nostram que
subiectionem inculcant; sicuti hæc
etiam quæ subduntur, *pro innumera-
bili*

bilibus peccatis, offensionibus ac negligentijs meis: peccata enim nouo titulo subiiciunt hominem Deo; non solum tanquam artificii opus, quod de se nihil habeat: verum etiam tanquam Iudici reum, qui praeterea omnibus bonis indignus, malis vero dignissimus existat.

Sacerdos itaque ad haec mentem reflectens, generalem praxim §. 2. traditam, praesenti Oblationi speciatim applicet, atque cum viva fide diuinæ excellentiæ in titulis antea enumeratis fundatæ affectum internæ submissionis, ac praesertim de peccatis contritionis coniungat. Cum verò finita oratione hostiam tanquam iam Deo sacram in altari deponit, se quoque in perpetuum eius Numini consecratum deuotumque agnoscat.

Id superest animaduertendum, quod Sacerdos hinc offerat panem, non suæ substantiæ gratia: sic enim non est digna hostia, quam Deus praesacrificijs anti-

quæ Legis ad totius mundi expiationem salutemq; suscipiat. Sed propter Christi corpus, in quod paulò post per verba Consecrationis conuerteretur. Quia enim illud est vera hostia, quæ sub eiusdem panis accidentibus in Missa offertur: hic panis per anticipationem dicitur hostia, & tantisper oblationis cæremonias subit, donec illud succedat. Decebat quippe, uti pluribus dictum §. I. tanto Sacrificio aliquem Oblationis apparatus præmitti: cum verò illum obire non possemus circa victimam ipsam, utpote quæ ante Consecrationis verba, quibus sacrificatur, nobis præsens non esset, restabat ut dicta substitutione vtentes, manibus quidem offerremus panem, sed animo in veram hostiam mox successuram intento.

§. VI.

De mixtione Calicis.

Post oblatum panem præparatur
Ca-

Calix ad oblationem: quem in finem Sacerdos, aquam vino miscet, ita præcipiente Ecclesia, vt monet Concilium Tridentinum *a*, tres huius præcepti adferens causas: 1. est, quod *Christum Dominum ita fecisse credatur.* 2. quia *è latere eius aqua simul cum sanguine exiuit, quod Sacramentum hac mixtione recolitur.* 3. *cum aqua in Apocalypsi B. Ioannis, populi dicantur, ipsius populi fidelis cum capite Christo vnio representatur.* Quam rationem adfert quoque Innocentius III. Cap. *cum Martha*, de celebrat. Missarum. Addi his potest, aut potius sub vltima ratione intelligi, confessio Catholica duarum naturarum diuinæ & humanæ in vna Christi persona; teste enim Nicephoro *b*, ideo Armeni mixtionem illam admittere noluerunt, ne hanc duarum naturarum vnionem admittere viderentur.

Debet autem ex præscripto Florentini Concilij, aqua vino miscenda esse

B 6

mo-

a. Sess. 22. c. 7. b. l. 18. hist. c. 53.

modicissima : vt significetur , quantilli-
 nos simus , si cum diuina Immensitate
 & Christi Domini Maiestate confera-
 mur : minores scilicet quàm gutta in
 calice , aut potius in immenso mari.
 Quod expressit Isaias, cùm dixit *a*, *Ecce*
Gentes, quasi stilla situla reputatae sunt
coram Domino. Utque præterea insi-
 nuetur , quemadmodum in liquoribus
 inter se commixtis maior ad se trahit
 minorem , eumq; suis qualitatibus &
 conditionibus imbuit, & quodammo-
 do in se conuertit : ita eum ex hoc Sa-
 cramento sperari fructum, quo magni-
 tudo Christi nostram paruitatem ab-
 sorbeat, suisq; diuinis moribus ac velu-
 ti vita informet; vt quasi obliti propriae
 carnis & sanguinis, & in voluntate, ser-
 mone , conuersatione similes Christo,
 dicere possimus cum Apostolo *b*, *Vino*
ego, iam non ego: vinit verò in me Chri-
stus.

Hisce verò mysterijs recolendis a-
 ptif-

a Isa. 40.

b Gal. 2.

ptissimè quadrat oratio, quæ inter mi-
scendum recitatur: *Deus qui humane*
substantia dignitatem: in qua celebran-
tur tres coniunctiones, ac veluti mix-
turæ prorsus admirabiles: prima in hu-
manæ naturæ creatione: altera in eius
assumptione ad verbum: tertia in eius-
dem eleuatione ad gratiam & gloriam.
Etenim admirabile diuinę potentię, sa-
pientiæq; opus est homo, in quo cum
mortali corpore copulatur spiritus im-
mortalis, mediâq; Angelos inter purûq;
corpus substantia constituitur, supra hoc
euecta, ab illis diminuta. Sed opus ma-
gis stupendum est Homo-Deus: quippe
cuius extrema infinitè diffusa vnio nihil
ominus omnium maxima substantialiter
connectit. Mirandû deniq; quod iustis
omnibus est commune, naturæ nostræ
vilitatē componi cum diuinę cōsortio,
infimumq; nostræ seruitutis gradû cum
diuina amicitia & adoptione: & quod
insuper in Beatis cernitur, intellectum
finitû potentiæq; immersum eleuari ad

dum actum purum & infinitum; non per speculum & ænigma, sed immediate sicuti in se est. De triplici hoc nexu videri plura possunt apud D. Bernardum a hom. 3. in vigilia Natiuitatis Domini, & iterum in sermone de tribus mixturis. Poterit autem Sacerdos, dum orationem hanc recitat, ex mixturis tam admirandis primam & secundam iam factam credere: ad tertiam in se populoq; complendam spe adspirare.

a Serm. 2. in Natal. Domini.

§. VII.

De oblatione Calicis, & orationibus adiunctis.

QVia in cruentum Legis nouæ Sacrificium, licet vnicum sit, duabus tamen partibus constat: Corpore scilicet Christi sub speciebus panis, eiusque sacratissimo Sanguine sub vini speciebus: hinc Sacerdos interdum vnitatis memor, per modum vnius v-
trumque

trumque offert, interdum ratione partium oblationem diuidit. Atque hac diuisione nunc utitur, quando post panem seorsim oblatum, procedit ad oblationem calicis; vel potius oblationem sanguinis, sub vini speciebus mox futuri præoccupat, quemadmodum §. 5. de oblatione panis dicebamus. Idq; haud leuiter confirmatur, quod Sacerdos dicat: *Offerimus calicem salutaris*, id est, salutis ac redemptionis nostræ: hæc namque adscribi non potest calici pro præsentis statu, quem ante consecrationem obtinet, sed pro futuro, quem illius virtute consequetur. Dicit porrò in plurali, *Offerimus*: quia non suo tantum, sed etiam populi nomine offert. Precatur denique, *ut in conspectu diuina Maiestatis in odorem suauitatis adscendat*: quorum verborum singula, phrasi in sacris Literis usitata, illam oblationis gratiam apud Deum designant, quam Sacerdos populusq; exoptant.

Se-

Sequitur brevis precatio, *In spiritu humilitatis*, quæ alia commendatione stimuloq; pietatis non eget, quàm quod decerpta sit ex longiori illa oratione, quam medias inter flammæ fornacis Babylonicæ concepit Azarias *a*, Dei causa cum duobus socijs in eadē coniectus, ijsq; non obstantibus apertò liberoq; ore miraculosè pronunciauit. Hac verò parte tam suo, quàm sociorū nomine diuinam Maiestatem precabatur, vt loco incensæ, oblationis, veri q; sacrificij, quæ Hebræis in Babylone captiuis præstare non licebat, dignaretur suscipere mysticum sacrificium, tam *spiritus humiliati & contriti*, quàm præsentis martyrij, ad quod cum socijs se obtulerat: eoq; placatus populum afflictum clementer respicere, & ex manibus hostium liberare. Quem affectum facilè pius Sacerdos ad rem præsentem accommodabit: non quidem substituendo sacrificium mysti-

cum

a Dan. 3.

cum *contriti cordis* a, in locum veri sacrificij, sed huic coniungendo. Idque eò impensius, quòd hæc oblatio adhuc pertineat ad speciem propitiatoriam, de qua diximus §. 4. concludendam demum cum lotionem manuum, de qua in §. 9.

Tertia Oratio, *Veni Sanctificator* dirigitur tum ad omnes personas diuinas, tum speciali titulo ad Spiritum Sanctum, cui per figuram dictam Theologis Appropriationem tribuitur consecratio Corporis & Sanguinis Christi: haud aliter, quàm ipsa Verbi Incarnatio. Id inter alios Patres præclarè annotauit S. Ioannes Damascenus lib. 4. de Fide Orthodoxa, cap. 14. vbi, postquam ostendit ea, quæ naturam superant, in Spiritus Sancti operationem referri, hæc subdit: *Quo tandem modo fiet istud? aiebat sancta Virgo: quoniam virum non cognosco. Respondit Archangelus Gabriel: Spi-*
a Psal. 50.

Spiritus Sanctus superueniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi. Tu quoque nunc quæris: quomodo panis corpus Christi, & vinum cum aqua coniunctum sanguis Christi fiat? Tibi-tem respondeo: Spiritus Sanctus superuenit, eaq; efficit, quæ orationis facultatem ac mentis intelligentiam excedunt. Hunc igitur omnis sanctificationis fontem præsentis oratione imploramus, vt suis potentia ac bonitatis gressibus aduenire dignetur, & non solum sacrificium iam præparatum perficere, sed sua etiam erga nos benedictione complere. Dicitur autem Sancto eius nomini præparatum: quia honor & gloria Sacrificij soli Deo defertur.

§. VIII.

De signo Crucis.

IN postrema oratione Sacerdos ea, quæ obtulit, Cruce signat, vt Deo repræsentet Christi merita, quæ in Cru-
ce

ce per mortem consummauit. Hæc enim erat conditio, sub qua Dominus per Isaiam prædixit voluntatem suam in Christi manu dirigendam *a*: *Si posuerit pro peccato animam suam.* Quam conditionem iam impletam exhibemus, quoties illud salutis signum formamus: ideoque cum fiducia DEVM rogamus, vt nobis postulata concedat: atque si syngrapham exhiberemus, qua se Filio ad id nobis præstandum obligasset.

Atque hæc est causa, cur toties in sacrificio repetatur hoc signum: præterquam quod sic protestemur nos cultores esse Crucis & Crucifixi in primis amantes: hanc enim rationem reddidit Tertullianus *b*, cur olim Christiani manibus in formam Crucis expansis orarent.

Sed quid, inquires, mysterij in numero: cur nunc semel, nunc ter, quandoque etiam quinies Crux exprimitur?

a Isa. 53. b de exhort. Martyr. c. 8.

tur? Video multos id referre ad varias partes, causas, instrumenta Passionis Christi: quorum pietati ac sapientiæ nihil penitus detractum volo. Sed ne tam multis Lectoris memoriam onerem: ijs prætermiſſis communissimam simul ac memoratam facillimam (quidni dicam pietati aptissimam?) rationem propono: Crux efformatur semel, ut diuinæ naturæ unitatem repræsentet: ter, ut Personarum trinitatem: quinies, ut totidem Christi plagas grato animo recolamus.

Sunt qui ad tres Cruces à Deo petant totidem virtutes Theologicas: ad vnam Crucem, pro illa vnica supplicent virtute, cui conquirendæ peculiari consilio studioq; incumbunt: ad quinque, pro quinque sensuum custodia. Quidni Sacerdos ex tot signis salutiferæ Crucis, vel vnicum impendat hostibus suis, omnibusq; cum quibus aliquando simultatem gessit? ut nimirum eo signo omnem ijs iniuriam of-

fen-

fenfamque condonet, quo DEVS
per CHRISTVM mundum sibi ini-
micum reconciliauit? Præiuit præ-
claro exemplo, non quidem Sacer-
dos, sed Francorum Rex Ludoui-
cus XII. Quod refert Spondanus
in suis Annalibus ad Annum CHRIS-
TI MCCCCXCVIII.

§. IX.

De lotionem manuum.

Qui legerit quantam olim mun-
ditiem excgerit DEVS, non à Sa-
cerdotibus tantum, sed etiam à laicis,
quando in veteri Lege, rebus diuinis
operari aut interesse debebant. Haud
mirabitur à Christiana lege in suo
longè digniori Sacrificio, singula-
rem sanctissimæ puritatis curam ha-
bitam. Ideo non solum ante illud
manus lauat Sacerdos: sed etiam
sub ipsum Sacrificij tempus, extre-
mos saltem digitos eluit. Verum eo
discrim-

discrimine, quod illa prioris testamen-
 ti baptismata haberent plerumque *a*, in
depositione sordium carnis: Sed Euan-
 gelij Sacerdotes, quamuis corporis
 munditiam negligere non debeant,
 præcipue tamen ante oculos habeant
conscientiæ bonæ interrogationem apud
Deum. Quem in finem, cum ante sacri-
 ficium teneantur ex Apostolico præce-
 pto *b*, *seipfos probare*, & si grauioris no-
 xæ conscij sibi fuerint, quantumcunque
 etiam se contritos existiment, habita-
 copia Confessarij per confessionem ex-
 piari: præsentî ritu monentur, vt in mi-
 nimorum etiam peccatorum emunda-
 tionem incumbant, quæ teste S. Dio-
 nysio *c*, per extremitatum ablutionem
 denotatur: secundùm illud Christi Sal-
 uatoris *d*, *Qui lotus est, non indiget, nisi*
vt pedes lauet: eoque impensius, quo
 iam propius ad mysteria sacrosancta
 accedunt. Præstare id possunt per in-
 terio-

a 1. Pet. 3. *b* 1. Corin. 11. *c* de Ec-
 cles. hierarch. c. 3. *d* Ioan. 13.

teriolem dolorem de culpis præteritis quantumuis leuibus : sed præcipuè oportet, vt præsentem omnem circa eas affectum deponant. Et maximè circa aliquas, quæ speciatiim huic sacrificio aduersantur, vt sunt leuia odia & discordiæ, leues item euagationes & scintillæ libidinis: quorum illa vnionem fidelium distrahunt, quam tamen præsentis sacrificij sacramentum designat: hæ verò illud castarum cogitationum seminarium, & *Virginitatis germen*, quod in eodem commendat Scriptura, suffocant.

Recitari interea iubetur pars Psalmi illius votiui, quo Dauid exul orat liberari à persecutione Saülis, patriæq; ac templo restitui: idq; si fiat, suas in templo tum gratias tum laudes Numini addicit. Primus verò versus ad excitandam de extergendis peccatorum reliquijs memoriam aptè deseruiet : quo profiteatur Sacerdos non iam se inter

pec-

a Zachar. 9.

peccatores (quod si necesse fuerit , factum ante oportuit) sed *inter innocentes* loturum manus : ad eos scilicet *nænos* auferendos , quibus etiam iusti ac innocentes se teneri fatentur , cum aiunt *a* : *Si dixerimus , quoniam peccatum non habemus , ipsi nos seducimus , & veritas in nobis non est.* Utq; alios versiculos breuitatis causa præteream , etiam illum , *ut audiam vocem laudis , ac enarrem uniuersa mirabilia tua* , qui ad Eucharisticum Sacrificium , quod *b* in *memoriam suorum mirabilium* Deus instituit , mirificè alludit : hunc in primis Sacerdoti haud absq; animaduersione & affectu percurrendum existimo. *Domine dilexi decorem domus tue , & locum habitationis gloriæ tue* : Cuius priora verba , ut literali sensu veteris Testamenti tabernaculum , posteriora verò eiusdem Arcam designant , quæ sæpiùs in sacris Literis *c* *Gloria Domini* dicitur : ita allegorico prioribus Chri-

stia-

a 1. Ioan. 1. *b* Psal. 110. *c* 1. Reg. 4.

Christianorum Tempora; postremis eorundem Altare significatur, in quo illud peragitur Sacrificium, quod ob sui magnitudinem & excellentiam S. Ignatius Martyr *a* *Gloriam Dei* nuncupavit.

Porro Sacerdos intimo affectu horum decorem complectatur, non modo in Templorum & Altarium munditia & ornatu; verum etiam ac multo magis in decentibus cæremonijs ac ritibus Ministrorum, ut iuxta consilium Apostoli *b*, *omnia honestè, & secundum ordinem fiant*: ac præcipuè in illa filie Regis, siue Ecclesie gloria, quæ teste Propheta *c*, *est ab intus*, utpote in sanctarum illarum cogitationum & affectuum exercitio posita, quibus compendio explicandis hanc Opellam impendimus. Omnem denique gloriam, quæ toti sanctissimæ Trinitati ex hoc provenit gloriosissimo Sacrificio, eidem gratuletur, per sollemne illud & diuinum acroama, quod ad calcem

C

Psal-

a *Epist. 14.* *b* *1. Cor. 14.* *c* *Psal. 44.*

Psalmi memorati additur: *Gloria Patri, &c.*

§. X.

*De Oratione, Suscipe Sancta
Trinitas.*

Post oblationem pro peccatis, in qua haecenus ferè versati, sequitur oblatio Eucharistica, pro immensis in nos collatis beneficijs, ac imprimis redemptionis nostræ, quæ per tria mysteria compendio adumbratur. Primum est Christi passio, ut causa meritoria nostræ salutis: alterum eius Resurrectio tanquam nostræ aliquando futuræ exemplar: tertium eiusdem Adscensio, qua Dominus noster *a contriuit portas areas, & vectes ferreos confregit, atq; ita ministravit nobis introitum in æternum regnum.* Ob horum igitur *memoriam,* non nudam & ieiunam, sed quæ intimæ gratitudinis affectum includat, Sacrificium offerimus. Nec ob illam

a Psal. 106.

lam tantum, verum etiam in honorem *B. MARIÆ* semper *Virginis*, & *S. Ioannis Baptiste*, & *Sanctorum Apostolorum Petri & Pauli*, & *istorum* (quorum reliquæ in Altari quiescunt) & *omnium Sanctorum*. Quibus verbis ad beneficia ipsis quoque Cœlitibus collata gratitudine extendimus. Teste enim Tridentino *a*, eam ob causam, in honorem & memoriam *Sanctorum*, non ipsis quidem, sed *DEO* soli Sacrificium offerimus, *ut Deo de illorum victorijs gratias agentes, eorum patrocinia imploremus: Utq; ipsi pro nobis intercedere dignentur in cœlis, quorum memoriam facimus in terris.* Quæ postrema verba ex hac Missæ precatatione in tertium caput suæ de eadem doctrinæ Concilium ante laudatum transscripsit.

Sacerdos igitur in præsentis oratione totus in demississimam gratiarum

C 2

actio-

a Sess. 22. c. 3.

actionem intentus eo nomine gaudeat, quod diuino munere, infinitæ dignitatis nactus sit hostiam, quam pro immenso redemptionis beneficio Deo reddat, simul affectu benevolentissimo gratissimum illud in terris officium Cælitibus præstet, quod ipsi in cælis obire non possunt, lubentissimè tamen facerent, si status conditio Deiq; voluntas ita ferret: illud, inquam, officium, quo pro Dei erga eos miserationibus, quibus ipsos partim in mortali vita est prosecutus, partim in immortalis coronat, digna tandem gratiarum actio rependatur. Confidat quoque suis eos partibus haud defuturos, quibus pro Sacrificio, quod in eorum memoriam hîc offerimus, ipsi in cælis ante thronum Agni a orationum suarum incensum pro nostra salute re-
 præsentent.

a Apoc. 5.

§. XI.

§. XI.

*Orate fratres, &c. usque ad Præ-
fationem.*

CVM Sacerdos non suo tantum nomine, sed etiam populi Sacrificium offerat: iure ab hoc postulat, ut quod suo nomine geritur, ratum habeat, & precum suarum communionem pro suo agnoscat: Fratres verò compellat, non Apostolorum tantum exemplo; sed præcipuè ipsiusmet Christi, qui nos non erubuit, teste Apostolo *a*, *Fratres suos vocare*. Simul seipsum & populum admonet, cum fratres omnes sint, inter se ament, & pro inuicem orent. Atque inter hæc manus extendit, ac si fraternæ charitatis pectus omnibus panderet: rursusque iungit, quasi intra illud receptos complecteretur.

Qui autem alios ad orandum hortatur, ipse exemplo præit, & orationibus, quæ secretæ dicuntur, attentius

C 3 *v*

a Heb. 2.

vacat. Id nomen obtinent, quod silentio peragantur, vel maioris religionis causa; (semper enim sacrum religioni silentium fuit) vel ad denotandum occultas Iudæorum conspirationes & machinationes in Christum. Iam enim propiùs ad mysteria Passionis recolenda Sacerdos accedit. Aliàs communi cum cæteris Missæ orationibus vocabulo Collectæ dicuntur: quia Sacerdos fungens legatione ad Deum pro populo, huius vota precesq; compendio colligit, & supplicis instar libelli Deo offert. Eas tandem finitas Sacerdos ad populum refert, quando altiori voce sollemnem profert clausulam, *Per omnia secula seculorum*: hîc verò ex sollemni etiam formulâ, Sacerdotis preces approbat, per Hebræum illud vel affirmantis vel optantis aduerbium, *Amen*. Neque est cur populum ijs, quæ non intelligit, assentientem, inconsideratæ forsan temeritatis accuses:

ses: nouit enim omnia ab eo spiritu veritatis simul & charitatis dictata, cui se suaque omnia securè committere queat.

C A P V T II.

De Prefatione.

Sapienter æquè ac piè S. Gregorius a: *Tantò Deus ab hominibus digniùs honorandus est, quantò pro hominibus, & indigna suscepit.* Iure igitur Ecclesia, quo magis in hoc Sacrificio ad Dominicæ passionis commemorationem appropinquat, eò impensiùs diuinas laudes sibi celebrandas proponit: aduocatis etiam in earum societatem cœlestibus spiritibus, & infantium atque lactentium linguis ad eloquentiam excitatis. Vt sic scandalum Crucis euacuetur per gloriam, &

C 4 in
a *Hom. 6. in Euang.*